

Zam ve zulme
son vermek
için İleri!

Karkerên Hemû Welatan Yekbjî
PÊŞENG
BO ŞORES

25 Aralık 1987

SAYI : 61

ORGANA KOMİTA MERKEZÎ YA PARTIYA PÊŞENG A KARKERÎ KURDISTAN

Seçimden hemen sonra

Zam Baskını

Sömürgeci faşist diktatörlüğün sistemleştirip oturduğu zam düzeni, önce "Referandum" sonra da "Genel seçimler" nedeniyle verilen aradan sonra, beklendiği gibi yeniden, üstelik "furya" biçiminde başladı. Buğdaydan ipiğe, elektrikten akaryakıta, tuğladan demire, otobüs biletinden mektuba, ilaçtan kağıda, KİT ürünlerine, kısaca halkımızın en temel ihtiyaç maddeleri dahil, hemen hemen herşeye, yüzde 20'den yüzde 100'e kadar varan miktarda zam yapıldı.

Bu zamlar, doğal olarak hemen ikinci gün ev kiralarının; etmek, peynir, zeytin, sebze, meyve vb. bütün yiyeceklerin; ayakabı dahil bütün giyeceklerin; ceryan, mazot, kömür gibi temel yakacakların; mektup, telefon, telgraf ücretlerinin; velhasıl bizim için vazgeçilmez anlamda gerekli olan herşeyin fiyatına yansdı. Böylece içinde bulunulan koşullarda, zaten artık katlanılamayacak kadar kısıtlanan barmıma olanaklarımız; yiyecek, giyecek ve yakacak ihtiyaçlarımız; ulaşım, eğitim ve sağlık gibi hizmetlere olan gereksinimlerimiz daha da kısıtlandı, kısıtlanacak.

KALP HASTASINA İLAÇ YETİŞTİRİR GİBİ BU ACELE NİYE?

Daha seçimin ikinci gününde, kalp hastasına ilaç yetiştirir gibi, aleacele, bu ölçüde zam niye?

Bu soruya cevap verebilmek için 24 Ocak Kararları'nın içeriğine ve faşist cuntta hükümetlerinden olup halen iktidarda bulunan ve anılan kararların en ateşli savunucusu ve uygulayıcısı olan ANAP'ın politikasına bak-

mak lazım.

Sözkonusu kararlar ve politikanın, özü; enflasyonu düşürmek ve ödemeler dengesini kurmak için parasal tedbirler ve anti-sosyal politikalarla içtalebi kısımak ve çeşitli teşviklerle ihracatı arttırmaktır. Geçen süre içindeki devalüasyon ve zamların süreklileştirilmesi, tedavüldeki paranın azaltılması, faiz hadlerinin yükseltilerek piyasadın para çekilmesi, yatırımların ve cari harcamaların azaltılması, büyüme hızının düşürülmesi, işçi ücretlerinin ve taban fiyatlarının düşük tutulması, ihracat teşvik-

leri vb. tedbirlerin hepsi anılan bu politikanın sonucu idi.

Bu acı "ilaçlar" ile dolu ekonomik reçetelerin ağır yükü, başta işçiler olmak üzere emekçilere yüklenirken; "meyveleri" ise, bir avuç yerli ve yabancı tekel ile bunların işbirlikçilerine sunuldu, sunuluyor.

Sözkonusu politika sonucudur ki; 12 Eylül 1980 sonrasında, bir taraftan işsizlik hızla artarken, diğer taraftan da işçi ücretlerinin reel değeri yüzde 50, köylü gelirlerinin reel değeri ise yüzde

Devamı : S. 3'te

Açlık Ve Yoksulluk Doğru Seçimin Garantisini Değil

29 Kasım 1987 seçimlerinde, ANAP 450 kişilik parlamentoda 292 milletvekili çıkararak yeniden hükümeti kurdu. Buna karşın SHP 99, DYP 59 milletvekili çıkarabildi. Seçime katılan diğer burjuva partileri barajı bile aşamıyarak parlamento dışı kaldılar.

ANAP, sonucu halkın kendisine inancının, izlediği ekonomi politikasına desteğinin somut kanıtı olarak gösteriyor. Sağcı burjuva basını, burjuva partiler karşısındaki tutumda farklı yorumlara başvurmasına rağmen ortak bir görüşte birleşiyor. O da gerici sağcı burjuva partilerinin aldıkları toplam oyların oranının yüzde 60'ı aşmasını, halkın sağda istikrar aradığını kanıtı olarak gösterilmesidir. İ-

ginc olan şu ki gerek Türk gerekse de Kürt hareketi saflarındaki kimi sol ya da demokrat çevrenin bile yüzde 60'ı aşan sağ oylardan benzer bir sonuca ulaşmıştır. "Bu halk adam olmaz, Bütün baskı zorbalık, açlık ve yoksulluğuna rağmen, hala oylarını ANAP'a ya da sağ partilere veriyorsa bu halk iflah olmaz" dercesine "tefecî bezirgan halk" tespitlerine varanlar, hayal kırıklığına diye getiren umutsuzluk saçanlar hiç de az değil.

Oysa sağduyulu, bilimsel bir değerlendirme gerçeğin hiç de böyle olmadığını gösteriyor. Bir kez parlamentoların üçte ikisini ele geçirmiş olmasına rağmen

Devamı : S. 10'da

PPKK ve KUK-SE'nin Birlik Kararı ve Doğan Yeni Olanaklar

N. ARYAN

Partimiz ile KUK-SE arasında gerçekleşen siyasi birliğe ilişkin duyurunun kamuoyuna ulaştırılmasıyla birlikte, konuya ilişkin olumlu tepkiler de gözlemlendi. Bu karar hem her iki hareketin militan ve taraftarları, hem Kürdistanlı yurtsever güçler ve hem de dost güçlerce coşkuyla karşılandı. Bu kesimler, karara ilişkin olumlu tepkilerini çeşitli biçimlerde gerek yayınlarmıza ve gerekse de diğer organlarımıza duyuruyorlar. Elbetteki PPKK ile KUK-SE arasında atılan bu tarihi birlik adımına karşı hem dışımızdaki Kürdistanlı siyasi güçlerden, hem de ilerici yurtsever kamuoyundan olumlu tepkilerin gelmesinin önemli nedenleri var. Bu nedenlerden bazıları sıralarsak;

Birincisi; halkımızı karşı sömürgeci diktatörlüğün her alanda saldırılarını yoğunlaştırdığı bir dönemde birlik duyurusunun yaygınlaşması.

İkincisi; her iki gücün de Kürdistan ulusal demokratik halk devrimi mücadelesinde saygın bir yere sahip olmaları ve dolayısıyla kitleler üzerinde olumlu bir etkilerinin olması.

Üçüncüsü; bu birliğin, birlik eğiliminin alabildiğine kitlelerde güçlendiği bir döneme rastlaması;

Dördüncüsü; bugüne dek denenmiş birlik girişimlerinin başarısız sonuçlanması nedeniyle, "Kürt örgütleri birleşmez" kanışının hergün biraz daha yaygınlık kazandığı ve dolayısıyla bu durumun kadrolarda ve kitlelerde moral bozukluğunun yoğun olduğu bir ortamda bu birliğin ilan edilmesi.

Beşincisi; her iki hareketin de bu birliği, Kürdistan işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketinin birliği yolunda atılmış tarihi bir adım olarak görmeleri ve dolayısıyla bu birliği diğer sosya-

list güçlere açık tutmaları ve hatta bu güçlerin katılımıyla sosyalist hareketin tek bir merkezli çatı altında birleşme yolunda çaba göstereceklerini ilan etmeleri.

Altıncısı; Kürdistan işçi sınıfı hareketinde birlik yöntemi olarak; varolan parti, örgüt grup veya kişilerin birleştirilmesi yolunun daha gerçekçi bir birlik yolu olduğu anlayışının devrimci-demokratik kamuoyunda güç kazanması, Yedincisi; Kürdistan devriminin sorun ve görevlerinin bir tek parti veya hareketin altından kalkmayacağı kadar ağırlaşması ve bu durumun yaşanan süreçteki gelişmelerle kamuoyunca hissedilir hale gelmesi.

Sekizincisi; işçi sınıfının bilimsel sosyalist hareketinin Kürdistan'ın ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinde her yönü ile öncü bir role sahip olduğu ve dolayısıyla Kürdistan devriminin istikrar gücü olduğu gerçeği bugün kitlelerin bilincine daha iyi bir şekilde çıkmıştır. Yani Kürdistan işçi sınıfının bilimsel sosyalist hareketinin toparlanmasında yurtsever güçlerin de geleceğe daha güven ve umutla bakmalarına neden oluyor.

İşte, ana hatlarıyla değindiğimiz tüm bu faktörler, PPKK ile KUK-SE arasında kararlaştırılan siyasi birlik kararının coşkuyla karşılanmasının önemli nedenleridir. İki hareketin birliğinden oluşacak olan partinin, ülke zemininde, Kürdistan devriminin aşgari ve azami hedeflerine varmada daha etkili olacağı tartışmaya gerek bile olmayacak şekilde açıktır. İki hareketin deneyim ve diğer olanakları birleştirildiği zaman mücadelenin kazanacağı imyemil şümdiden kestirmek için kahin olmak gerekmez.

Kürdistan devriminin öncü gücü olan işçi sınıfının bilimsel sosyalist hareketinin birliği sağ-

landığı anda, yurtsever güçlerle yapılacak cephe birlikleri de daha istikrarlı olacaktır. Bu nedenle bir yandan Kürdistanlı siyasi güçlerle çeşitli düzeylerde işbirliği, güc birliği ya da cephe için cabalar gösterilirken, diğer yandan sosyalist güçlerin tek çatı altında birleştirilmesine yönelik çabalara da ara verilmeksizin devam edilmelidir.

Ülkemizin ekonomik, sosyal, siyasi ve coğrafik konumu, birlik politikasına bazı özgünlükler kazandırıyor. Hele ülkemizin parçalanmışlığının yarattığı sorunların birlik politikası üzerinde önemli etkileri vardır. Örneğin; Türkiye Kürdistan'ında, işçi sınıfı bilimsel sosyalist hareketinin siyasi birliğini, tüm ulusal demokratik güçlerin cephe birliğini, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki ulusal demokratik güçlerle ulusal bir otoritenin oluşturulması ve Türkiye'de, faşizm koşullarında tüm anti-faşist, devrimci demokratik güçlerle işbirliğini, güc birliğini ve hatta cephe birliğini sağlama göreviyle karşı karşıyayız. Bu birliklerin her birinin rolleri Kürdistan devriminde farklı olabilir; ama, birbirine karşı birlikler değil, aksine bir bütünün parçaları gibi birbirini tamamlayan birliklerdir. Öncelik meselesine gelince: Bu konuda mutlak reçeteler ileri sürmek mümkün değil. Öncelik; siyasi, ekonomik, sosyal ve tarihi koşullara bağlıdır. Bugüne kadar olan gelişmeler de bunu kanıtlamıştır.

Bugün hem Kürdistan işçi sınıfı bilimsel sosyalist hareketinin siyasi birliğinin, hem de tüm ulusal demokratik güçlerin cephe birliğinin olanakları dünden kat kat daha fazladır. Hele PPKK ve KUK-SE'nin bu ciddi ve sorumlu adımı; sosyalist güçlerin birliği olanaklarını arttırmıştır. Diğer sosyalist güçler, hem Devamı: S.11'de

Zam Baskını

Baştarafı S.1'de

30 civarına düşmüştür. Bir başka ifade ile bu iki kesim, belirtilen oranlarda gelir kaybına uğramışlardır. Buna karşılık bir avuç yerli ve yabancı tekel daha da servetine servet katmıştır.

Devletin, yerel yönetimler in ve sermayenin imkanlarını pervasızca kullanmasına, televizyon ve radyoyu borazan gibi kullanmasına ve faşist baskılarla kitleleri hertürlü baskı altında tutmasına rağmen halklarımız, 28 Eylül 1986'da yapılan "ara seçimler"de ANAP'ı ağır bir yenilgiye uğratarak, anılan politikayı red ve mahkum etmişlerdi. Bunun içindir ki ANAP, 6 Eylül'deki "referandum" ve hemen sonrasında "Genel seçimler" öncesinde, halkın gözünü boyamak için, yukarıda belirtilen ekonomik politikadan kısmen saparak yeni zamları ertelemiş, para arzını ve cari harcamaları arttırmış, memurlara ve diğer kamu çalışanlarına fazladan 15 günlük maaş ödetmiş, belediyelerin kimi bayındırlık harcamalarına hız vermiş, kimi tarımsal ürünler için, eskisine oranla, daha yüksek taban fiyatları saptamıştır.

24 Ocak Kararları'ndan sapma olarak değerlendirilebilecek bu uygulamalar, doğal olarak enflasyonu, tekrar, yüzde 50'ere tırmandırmıştır. Böylece 12 Eylül hükümetlerinin, kitleler için çok acı "ilaçlar" içeren ekonomik reçetelerle yaşatmaya çalıştıkları ekonomik model, söz konusu "ilaçları" kullanmayınca, erolin bulamayan bir erolman gibi krize girmiştir. Seçim yasasının iptal edilmesi sonucu seçimlerin bir ay gecikme ile yapılması, "doktarlarca hasta için öngörülmesi süreyi" uzattığından, ekonominin krizini büsbütün ağırlaştırmıştır. İşte "hastaya", bu ağır krizi aşır uyanması için, bu kadar acele ile "zam" adlı "ilaç"ın yetiştirilmesi ve çalıştırılması hikmetli buy-

du.

SON ZAMLAR SEÇİM ÖNCESİNDE GÖZ BOYAMAK İÇİN VERİLENLERİ FAZLASIYLA GERİ ALIYOR

Son zamlarla, "Referandum" ve "Hoş seçimler" öncesinde, halka hoş görünmek ve böylece oylarını alabilmek için sağlanan kimi menfaatler fazlasıyla geri alınıyor. Zamlarla sağlanan fiyat artışlarına karşılık, sabit kalan işçi ve emekçi gelirlerinin reel değeri, yani satınalma güçleri, 12 Eylül ile başlayan grafiğe uygun olarak düşmeye devam edecektir. Oysa Türkiye ve Kürdistan'da işçi ve emekçiler, zaten ihtiyaçlarının çoğunu kırsak, fiziki yaşama için gerekli asgari standartların çok altına düşürmüştür bulunmaktadırlar. Sömürgeci uygulamalar nedeniyle bu kıstlama, Kürdistan'da, çok daha yaygın ve ağırdır. Artık halk, zorunlu ihtiyaçlarının miktarını kısmak veya kalitesini düşürmek yerine, ihtiyaçlarının bir kısmını hiç almamaktadır. Bu nedenledir ki, zamların hemen ertesinde bakalllar, manavlar, konfeksiyoncular vb. satıcılar, satışlarını yarı-yarıya azaldığını, böyle giderse kepenk kapatacaklarını belirtmişlerdir. Mutfak masraflarını yüzde 50 arttıran son zamların, işçi ve emekçilerin gelir kayıplarını çok daha arttıracığı gözönünde tutulursa ve bunun da, zaten insan yaşamı için gerekli asgari standartların çok altına düşmüş bulunan halkın yaşam standartını daha da aşağı çekeceği düşünülürse, toplumsal sefalet ve çöküntünün konkuç boyutları daha iyi anlaşılabilir olur.

Böylece açlık ve sefaletin bir sonucu olarak, toplumsal yaşama bir kabus gibi çökmüş bulunan sosyal ve ahlaki çürüme daha bir artacak; fuhuş, uyuşturucu kullanımı, kumar, çetecilik,

hırsızlık ve soygun vakaları,Intihar gibi alışkanlık ve olaylar daha da yoğunlaşacaktır. Toplumumuzun ezici çoğunluğunu teşkil eden işçi ve emekçiler bu sefaletine, sosyal ve ahlaki olarak yaratılan toplumsal çürüme-ye karşı, bir avuç yerli ve yabancı tekelcinin cepleri daha da şişecektir.

BU AÇLIK VE SEFALETİ YENMEK İÇİN...

Açlığın, sefaletin, işsizliğin, sosyal ve ahlaki çürümenin, baskı ve zulmün sözkonusu boyutlarının kaynağı, IMF, OECD ve Dünya Bankası gibi uluslararası finans kuruluşlarının, uluslararası tekel ve yerli ortakları adına dayattıkları ve 24 Ocak Kararları ile çerçevesi çizilen ekonomik politikadır. 12 Eylül'le işbaşına gelen Sömürgeci Faşist Askeri diktatörlük ve onun bir devamı olan ANAP iktidarı, dayatılan bu politikanın mantıklı ve zorunlu araçlarıdır.

Belirtilen bu nedenlerle güncel görev zamların, açlık ve sefaletin, baskı ve zulmün böylesinden kurtulmak için, özellikle 24 Ocak Kararları ile dayatılan ekonomik politikayı reddetmek ve bu politikanın arkasındaki tekelere yönelmektir. Bu yönelimin önümüze koyduğu baş politik görev ise, dün olduğu gibi bugün de, tüm anti-faşist güçlerle birlikte, faşist diktatörlüğü ve onun bir parçası olan ANAP iktidarını alaşağı etmektir.

Bu güncel görevimizi başarıyla yerine getirdiğimiz anda, sömürgeci boyunduruğu ve sömürüyü tümenden ortadan kaldıracak; açlığı ve sefaleti, baskı ve zulmü, bir daha geri gelmemecesine yokedecek olan halkımızın ulusal ve toplumsal kurtuluşuna daha da yaklaşılmış olacaktır.

PÊŞENG'İ OKU- OKUT

YAZI VE HABERLE
GÜÇLENDİR !

TOPLUMSAL YAŞAM LABORATUVARINDA 70 YILLIK SOSYALİZM

D. ARAM

Sovyet toplumu, sosyalist düzenin temelini attığı 70. yılına giriyor. Sovyetler Birliği'nde başlayan yeniden yapılanma sürecinde; 70 yıllık sosyalizmin günümüze kadar yarattığı değerlerle birlikte insanlığın günümüz ve gelecekteki sorunları, Lenin'den bu yana ilk kez bu kadar açıkça tartışılıyor.

SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE NE OLUYOR ?

Sovyetler Birliği'nde ne oluyor? Niçin bunca zamandan sonra bugün reel sosyalizmin başta ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel ve entelektüel alanlarında olmak üzere her alandaki yapılanması tartışılıyor?

Gerçekten batılı Sovyetoologların ve diğer burjuva entelektüellerin söylediği gibi, Sovyetler Birliği'nde başlayan reformlar onu batı demokrasi standartlarına mı yaklaşıyor? Sermayenin mutlak hakimiyetini maskeleyen batı türü liberalizasyona mı doğru götürüyor? Ya da Sovyetler Birliği'nde hiç bir şeyi değiştirmeyen göz boyama operasyonları mı oluyor? Ya da yaşayan sosyalizmin kendi içinde taşıdığı hareket yeteneği ve gücüyle ileriyeye atılımının özünü kavramadan kendi günümüzündeki "sosyalizmin" işte bu olduğunu söyleyen yenileşmeye heyecanlı bir destek vermekle birlikte, yeniden yapılanmanın kendi kafalarındaki "sosyalizme" varacağını söyleyen küçük burjuvaların dünyasına doğru bir gidiş mi var?

Elbeteki batılı burjuva ideologların öyle keyiflenip ellerini ovuşturmaları ve küçük burjuvaların hayaller kurması boşunadır. Çünkü Sovyetler Birliği, sosyalist demokrasinin ve halkın yönetimde daha çok söz sahibi olması gereken öz-yönetimin derinleşmesine doğru yol alıyor.

Bu da esas olarak sosyalist düzenin kendi iç dinamikleri ve sosyalist yasallık içinde seyreden bir gelişmedir.

GLASNOST, PERESTROİKA VE USKORENİYE

Sovyetler Birliği'nde 70 yıl sonra sosyalist düzenin siyasal ve toplumsal yaşamı yeni kavramlarla tartışılmaya başlandı. Bugün olup bitenler ve olup bitenleri ifadeleştiren Uskoreniye, Perestroika ve Glasnost'un temelleri, Marksizm-Leninizmin yaratıcı ve canlı özünü değerlendirildiğinde anlaşılabilir. Yoksa, sosyal gelişmenin bilimi olan Marksizm-Leninizmin dışında durarak ve gelişmeleri bilimsel sosyalist bir bakış açısıyla değerlendirmeden sorunun anlaşılması güç ve karmaşıktır, ya da üstün körü yorumlar ve analizler ortaya çıkarır.

Marksizm-Leninizm kılıplarına sıkıştırılmış, donmuş bir dünya görüşü değil, kendisinin yaratıcı gücü ve canlılığı pratik yaşamla zenginleşir. Teori ile pratiğin sıkı birliği bilimsel sosyalizmin temel özelliklerindedir. Doğru ve diğer bilim dallarında olduğu gibi bilimsel sosyalizmde gelişir derinleşir ve toplumsal yaşamla zenginleşir.

Sovyetler Birliği'nde 70 yıl önce 1917 Ekim'de Lenin'in partisi öncülüğünde ağır sömürüne, baskıya ve sermayenin her türlü tahakkümüne son verildi ve dünyada Rusya'da ilk sosyalist devlet kuruldu. Devrimden bu yana bilimsel sosyalizm toplum laboratuvarında; kitaplarda yazılmayan sorunları yüz yüze geldi, ilerleme kaydetti, zenginleşti. Ancak bununla birlikte henüz üstesinden gelmediği sorunlar da yok değil.

Bilimsel sosyalizmin en önemli üstünlüklerinden biri, bugüne ka-

dar üstesinden gelemediği sorunların çözümünü, yine kendi içinde taşıdığı hareket yeteneği ve gücüyle ileriyeye atılımıdır.

EKONOMİK GÜÇLENME ESASTIR

İnsanlığı sosyalizme doğru cazp edecek etkenlerden biri de kuşkusuz ekonomik gelişmişliktir. Bunun yakıcılığının farkında olan Lenin, devrimden sonra birden fazla toplumsal düzenin özelliklerini taşıyan Sovyetler için yeni ekonomik politikası olan NEP'i yürürlüğe soktu.

Bilindiği gibi NEP ekonomik politika olarak uygulamaya sokulunca, yaşamın çeşitliliği içinde bir yığın eksiklik ve yanlışlıkları ortaya çıktı. Ama esas olarak NEP sosyalist ekonominin zeminini döşeyen temel taşlardı.

Daha sonra da Sovyetler Birliği'nde genel olarak sosyalizmin zaman zaman iki adım ilerlemekte birlikte bir adım gerilediği anlar da oldu. Bugün de; sosyalist düzenin tüm işleyişini kapsayan radikal reform hareketinin yöneldiği alanlardan biri olan ekonomik yönleştirmeden çoktan beri bir tıkanma ile karşı karşıyaydı.

İkinci Dünya Savaşı'nın tüm tahribatlığını kendi toprakları üzerinde yaşayan Sovyet toplumu, savaşın yıkıntılarına onarmak için çok ciddi fedakarlıklara baş vurmak zorunda kaldı. Savaş koşullarının ekonomisi doğaldır ki savaş içinde olan bir toplumun ihtiyaçlarına göre şekillenir. Savaşın yıkıntılarına onarmak için son derece merkezileştirilen ekonomik kaynaklarla gelecekte yaratacağı tıkanıklara ilk kez 1953 yılında başbakan Malenkof döneminde dikkat çekildi. Başbakan Malenkof

merkeziyetçiliği kısmi de olsa gevşetmek için bazı tedbirlere baş vurdu. 1955'ten sonra merkezi planlamanın yetkileri belli oranlarda Sovnarkovsy adıyla bilinen yeni kurulan 92 yerel ekonomik konseye devredildi. Artık eskisi gibi Gosplan (Merkezi Plan) yönetici değildi, sadece yönlendiricilik konumunu sürdürüyordu. Çünkü ekonomik kararların alınmasında yerel konseyler olan Sovnarkovsy'lar yetkilidiler. Gerçi 1965'lerde tüm bu ekonomik önlemler kaldırıldı, ancak ekonomik sorunların çözümü için yeniden bazı adımlar atıldı. Örneğin bugünkü uygulamalara benzer bazı tedbirler alındı. "Zarar eden işletmeler zararlarını 'kendileri' karşılamalıydılar.

Bundan önceki dönemlerde ekonomide başvurulan tedbirler köklü olmadıktan yalnız o alanla sınırlı ve cüzi önlemler olduğundan toplumun dinamizmini harekete geçiremiyordu.

Yeniden yapılanma süreci ise tamamıyla çünkü adımlardan farklıdır. Gorbaçov, başlayan süreci şöyle açıklıyor "yenilenme tikanlığına yol açan süreçleri kararlılıkla gidermekte, frenleyici mekanizmaları yıkmakla, Sovyet toplumunun sosyo-ekonomik gelişmesini hızlandırmanın güvenilir ve yetkin mekanizmasını kurmaktadır.

Yenilenmenin sonul amacı artık açıktır. Bu, ülke yaşamının bütün yanlarını derinlenmesine yenilemek, sosyalizme en modern toplumsal örgüt biçimlerini kazandırmak, düzenimizin ekonomik sosyal-politik ve ahlaksal bütün belirleyici alanlarındaki insancıl niteliğini en tam biçimde ortaya çıkarmaktır." (SBKP-MK Ocak 1987 Plenumuna sunulan Politik Buro Raporu)

Gorbaçov'un söylediklerinden de anlaşılacağı gibi yenileme süreci ekonomik, sosyal, politik ve entelektüel alanlarda başlayan bir yenilenme sürecidir. Tüm toplumu kapsayan bir yapılanma olduğundan toplumun dinamizmini harekete geçirmede haliyle elverişli koşullar yaratıyor.

Fakat daha sürecin başlangıcıdır. Çünkü devlet organlarında yasaların ihlali, resmi yetkileri

kişisel çıkarlar için kullanma, rüşvet, adam kayırma, keyfiyetçilik ve parti içi demokratik normların ihlali gibi durumlar orta yerde durdukça insan faktörü yeterince harekete geçirilemez ve doğal olarak atılan gerekli bazı adımlar başarısızlığa uğrar. Sovyet insanının yenilenme sahipliğine kavuşturmanın tek güvencesi daha çok demokrasî, daha çok sosyalizmdir.

DEMOKRASİNİN DÜZEYİ NE İLE ORANTILIDIR ?

Sosyalist bir ülkede demokrasinin düzeyi parti içi demokrasi ile orantılıdır. Parti içi demokrasi partiyi geliştiren ve ilerleten motor güçtür. Parti üyeleri, sosyalizmin çıkarları çerçevesinde gündemde duran, sosyalist demokrasi, ekonomi, etik ve kültürel yaşam gibi gündemde duran sorunları çözüme vardırmak için tartışmaları derinliğine sürdürmek durumundadır. Ancak böyle bir işleyişle toplumu ilerletici adımlar atılabilir ve toplumsal yasallıkta geçerliliği olmayan eski ilişki ve yapılar tasfiye edilebilir.

Lenin her zaman parti içi demokrasiyi partinin kitleleri kucaklayıp güçlenmesinin ve iktidar edebilmenin esas unsuru olarak gördü. Zaten Lenin parti içi demokrasiyi ilişkin böyle düşündüğündendir ki büyük hatalarına rağmen Kamanev ile Zinoviye'i parti içerisinde tuttu.

Lenin devrimin ilk yıllarında devlet organlarında demokratik işleyiş geliştirmek ve bürokrasi letinin öünü kesmek için sürdürülen bir tartışmada şöyle diyorodu "1. Yalnız seçim değil, aynı zamanda da her an geri çağrılabilir; 2. Bir işçinin kını aşmayacak ücret; 3. Herkesin denetim ve gözetiminin ivedilikle uygulamaya konması, öyle ki herkes bir zaman için 'Bürokrat' olsun ve böylece hiç kimsenin 'bürokrat' olmaması".

Çok açıktır ki sosyalist işletmelerde yönetimi en geniş demokrasî temelinde örgütlemek ancak Lenin'den 60 yıl sonra yapılabilmektedir.

DEMOKRASİ SORUNLARI

ÇÖZMENİN VE SOSYALİZMİ GELİŞTİRMENİN EN İYİ ARACIDIR

Gorbaçov son konuşmalarında Sovyet toplumunun önündeki iki yılın en kritik yıllar olduğunu önemle vurguluyor. Kuşkusuz üretim hayatına gelişmiş bilimsel teknolojiyi sokma, kendisiyle birlikte bir yığın sorunu da doğuracaktır. Ekonomiyi canlandırma, üretimi ve kaliteyi artırma Sovyet toplumun önemli sorunlarıdır.

Ancak sorunlar bunlarla çözümlenmez. Sorunların üstesinden gelebilmek için yığınların aktivitesini ve bilinç düzeyini yükseltmek gerekir. Bir kere partinin her kademesinde, her organ da birden çok kişinin göreve aday olması sağlanmadan, anayasada politik ve hukuk yönleriyle köklü reformlar yapılmadan yığınların kültürel, ekonomik, politik ve diğer alanlardaki özgürlükleri genişletilmeden yığınların aktivitesini ve bilinç düzeyini yükseltmek olanaksızdır.

Sorunlar bir bütünsellik içerisinde ele alındığında sağlıklı çözüme kavuşturulabilir. Bugün Sovyet toplumunun etik, hukuk, sosyoloji gibi bilim dallarında gelişmiş günümüz Sovyet toplumunun sorunlarına cevap veremediği bir gerçek. Doğa bilimleri ile insanlığın toplumsal gelişmişliğini konu alan bilimler arasında uçurumlar oluşmuş ve toplum bilimlerinde kısırlık ve durgunluklar ortaya çıkmıştır. Bu kısırılık ve durgunlukta Sovyet toplumunun sorunları aşırılamaz. Ekonomik başarıları kendi başına sorunların üstesinden gelmeye yetmeyeceği açık. Nasıl ki çemişte Mao'nun Kızıl Kitap ve köy komünleriyle de sosyalist toplum inşa edilemedi, köy komünlerinin trajedik sonucu olan yağmalamaya vardı; ekonomik tedbirlerin yalnız başına sosyalizmi inşa etmeye yetmediğini gösterdi.

Bu nedenlerden esas olarak Sovyet toplumun Perestroika ve Uskomiye ile birlikte en çok Glasnosta ihtiyacı vardır.

GENE KAZANAN
BİLİMSEL SOSYALİZMİ
70 yıldır Sovyet toplumunun
Devamı: S. 10'da

GAP KÜRT ULUSAL SORUNUNUN «PANZEHİRİ» OLABİLİR Mİ?

F. MIZGIN

Evren'den Özal'ına, Demirel'den Ecevit'ine kadar sömürgeci burjuvazinin tüm seçkin politikacıları, hep bir ağızdan; "Güneydoğu Anadolu Projesi'nin (GAP), ekonomik ve sosyal sorunlardan kaynaklanan ve yörenin temel sorunu olan bölgesel geri kalmışlığını ortadan kaldırarak, bölüclülere istismar edecek bir şey bırakmayacağını, dolayısıyla bu hareketin (yani Kürdistan ulusal ve toplumsal kurtuluş hareketinin—BN) panzehiri olacağını..." söyleyip durmaktadırlar. Sağışından 'sofucusu'na kadar, burjuva başının tüm kalemlerini de aynı teraneyi tekrarlamaktadırlar.

Türkiye solunun önemli bir kesimi de, yıllarca, Kürt ulusal sorununu "kapitalizmin eşitsiz gelişme yasasından kaynaklanan bölgesel bir geri kalmışlık" sorunu olarak gördü. Aynı yanlış, evrimleşmiş değişik bir biçimde de olsa, hala kimi sol çevrelerce sürdürülmekte.

Burjuvazinin Kürt sorunu dahil, neredeyse her derdine deva olarak gördüğü "GAP" nedir? Genel olarak Kürdistan'ın ve özel olarak "GAP" bölgesinin ekonomik ve sosyal koşulları nasıldır? Sömürgeci burjuvazi, sözkonusu proje ile ne yapmak istemektedir? İyimser bir kabulle "GAP"ın, yörenin geri kalmışlığını kısmen gidereceğini ve yörede belli oranda sosyal refah sağlayacağını düşünsek bile bu, Kürt ulusal sorununu ortadan kaldıracaktır mı? Genel olarak sömürgeci burjuvazinin plan ve uygulamaları çerçevesinde "GAP", Kürdistan'daki ekonomik ve toplumsal yapıyı ve dolayısıyla Kürt ulusal sorununu nasıl etkileyecektir?

Üzerinde çok yazılıp çizilmesine rağmen güncelliği nedeniyle bu yazımızda yukarıdaki sorula-

ra cevap vermeye çalışacağız.

GAP NASIL BİR PROJEDİR?

Dicle ve Fırat nehirleri arasında Antep, Adıyaman, Urfa, Diyarbakır, Mardin ve Silirt illerinde, toplam, yaklaşık 20 milyon dönüm araziyi kapsayan bir alan üzerinde 21 baraj ile 17 hidroelektrik yapımına ek olarak 8 adet ana depolama inşaatını da öngören GAP'ın gerçekleşmesi halinde, yörede, 16,3 milyon dönüm arazi sulanabilecektir. Böylece yeraltı kaynaklarıyla sulanabilecek alanla beraber, sulanacak arazi miktarı 18 milyon dönüme ulaşacaktır ki; bu, yöre topraklarının neredeyse tümüne yakınıni teşkil etmektedir.

GAP ile toplam 7557 MW hidroelektrik güç üretilmektedir. Bu miktar, Türkiye'de halen mevcut gücün daha fazladır.

Böylesine dev bir projenin gerçekleşmesiyle, bölgede, tarımsal üretimin onlarca misli artacağı tahmin edilmektedir. Üretim artışının yanı sıra, proje sonucu, başta tarıma dayalı sanayi olmak üzere, diğer sanayi ve hizmet sektörlerinde de önemli oranda gelişmelerin sağlanması beklenmektedir.

KÜRDİSTAN'IN VE "GAP" YÖRESİNİN EKONOMİK SOSYAL YAPISI VE POLİTİK STATÜSÜ

Aşırı öncesinde, üzerinde çağının eşsiz, parlak uygarlıklarının kurulduğu ve bu nedenle "medeniyet beşiği" sayılan Mezopotamya'nın bu "münbit" toprakları, yukarıda belirtilen muazzam doğal potansiyeline rağmen, yılların işgalci, sömürgeci uygulamaları sonucu eşitsizliği, yoksulluğun, açlığın, baskı ve zulmün "beşiği" haline getiril-

miştir.

Türk sömürgecileri, yıllardır sözkonusu bölge dahil, Kürdistan'ın yeraltı ve yerüstü zenginliklerini talan etmektedirler. Madenler bakımından hayli zengin olan ülkemizde çıkarılan madenlerin hemen hemen tümü yarımamul haline getirilerek metropole nakledilmektedir. Yine Türkiye'de üretilen petrolün hemen hemen tümünün Kürdistan'da, özellikle GAP bölgesinde üretildiği bilinmektedir.

Keban Barajı örneğinde olduğu gibi bugüne kadar yapılan hidroelektrik santrallerinden üretilen enerji gücünün de %90'ı metropole nakledilmektedir.

Kürdistan'da, önce daha geri tekniklerle üretilen tarımsal ürünler de yok pahasına fiyatlarla metropole aktarılmaktadır. Bir araştırmaya göre, Antep ve Maraş ekisiyle Kürdistan'da, yılda kişi başına 336 kg. dolayında süt üretilmektedir. (x) Bu miktar Türkiye ve Kürdistan'ın genel ortalaması olan 113 kg'dan 233 kg daha fazladır. Yine sözkonusu araştırmaya göre Kürdistan'da, yılda kişi başına tüketilen süt miktarı ise, ortalama 168 kg, yani kişi başına üretilen ortalama süt miktarının yarısı kadardır. Kısaca üretilen sütün yarısına, sömürgeci çok düşük fiyatlarla elkoymaktadır. Et üretimi ve tüketiminde de durum farklı değildir. Bu örnekler, sömürgeci uygulamanın, sömürü derecesini talanın korkunç boyutlarını yeterince ortaya koymaktadır.

Oysa sömürgeci uygulamalar saydıklarımızla sınırlı değildir; Kürdistan ve dolayısıyla "GAP" bölgesi, sömürgeci malları için geniş bir pazar olarak kullanılırken, Türkiye'ye göre daha hızlı olan nüfus artışı sonucu oluşan bu iş gücü, çok düşük uc-

retlerle alabildiğine sömürülmektedir.

Ölkemizde sömürgecilerin kendiliğle yapılan eğitim ve sağlık hizmetleri, çağdaş standartlar bir yana, Türkiye'ye oranla da çok çok gerilerdedir. Halkımızın tarihi, dili, kültürel zenginlikleri sistematik biçimde yok edilmeye, ulusal kimliği bir bütün olarak ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır.

"GAP" BÖLGESİNDE YERLEŞİM NİTELİĞİ VE NÜFUS HAREKETLERİ

Bütün bu uygulamalar, Kürdistan'ın ve dolayısıyla GAP bölgesinin sosyal ve ekonomik yapısının bugünkü nesnel temelini oluşturmuştur, oluşturmaktadır. "GAP" bölgesinde yaşayan nüfus (4,5 milyon) Türkiye Kürdistanı nüfusunun üçte birini aşmaktadır. Bölgede yerleşim oldukça dağınıktır. 4110 köy, bağlı mezralarla birlikte 9258 yerleşim yerine ulaşan çok dağınık bir kırsal yerleşim mozayığı oluşturmaktadır. Bu dağınıklık, başta, bölgenin doğal yapısı olmak üzere sosyal ve ekonomik yapının bir sonucudur. 1960'lı yıllarla beraber ekonomik ve sosyal yapı hızla bir değişim için girmiş, kapitalizm 70'li yıllarda, kapitalizm-öncesi bir çok ilişkili barındırırsa ve bu nedenle zayıf ve çarpık da olsa, nitel bir dönüşümle Kürdistan'da hakimiyetini sağlamıştır. Bu sürecin doğal bir sonucu olarak nüfus hareketleri ve dolayısıyla kentsel gelişme de hız kazanmıştır. "GAP" bölgesinde, 1965'te, yüzde 67,3 olan kırsal nüfus oranı, 1985'te, yüzde 46,4'e düşmüştür. Bu oransal düşüşe rağmen kırsal nüfusun dağınıklığı, sömürgecilerin ekonomik ve sosyal projeleri ve "millî güvenlikleri" açısından önemli "sorunlar" teşkil etmektedir. Son yıllarda, genel olarak Kürdistan'da, özellikle "millî güvenlik" ile ilgili "sorunlar" öne çıkartılarak, kitlesel sürgünler gerçekleştirilmekte, GAP'ın yaratacağı yerleşim sorunları da bahane edilerek sömürgeci zora dayalı uygulamaları Kürdistan'ın demografik yapısı değiştiril-

mekte, yerleşim yeri sayısı azaltılmaktadır.

"GAP" BÖLGESİNDE TOPRAĞIN TARIM İŞLETMELERİNE GÖRE DAĞILIMI

Kürdistan'da toprak dağılımı çok dengesizdir. 1981 yılı Köy Envanter Etüdüleri'ne göre kırsalda hiç toprağa sahip olmayan köy-ülülerin oranı yüzde 41'dir.

Toprak dağılımındaki dengesizlik ve topraksızların oranı, "GAP" bölgesinde daha da fazladır. "GAP" bölgesine giren illerde, bin dönümden daha fazla toprağa sahip işletmelerin toplam işletmelerden aldıkları pay, binde 6 ken; bu bir avuç işletmenin toplam topraklardan aldıkları pay ise yüzde 25'e ulaşmaktadır. Buna karşılık elli dönümden daha az toprağa sahip işletmelerin toplam işletmeler içindeki payları yüzde 61,4 olduğu halde, aynı işletmelerin toplam topraklardan aldıkları pay ise ancak yüzde 10,5'tir. Daha genel bir ifade ile ikiyüz dönüm ve daha fazla toprağa sahip işletmeler, toplam işletmelerin yüzde 49,5'ine sahip bulunmaktadırlar. Geriye kalan ve toplam işletmelerin yüzde 93,8'ini oluşturan işletmeler ise toplam toprakların ancak yüzde 50,5'ine sahiptirler (xx).

SÖMÜRGEÇİLER "GAP" İLE NEYİ GERÇEKLEŞTİRMEK İSTİYORLAR?

Tekelcisi ve sosyaldemokratryla sömürgeci burjuvazinin amacı, "GAP" sayesinde yaratılacak potansiyel ile sömürgeci ilişkileri ortadan kaldırmak değildir. Bu bir yana, kısmen de olsa halkın ekonomik ve sosyal refahını sağlamak da değildir: Aksine, tarımda kapitalizmi geliştirerek; halkımızı üreticileri ve tüketicileriyle sömürgeci pazarın, dolayısıyla Türkiye'nin de içinde bulunduğu uluslararası tekellerin denetimindeki emperyalist pazarın girdabına daha bir çekmek isteyen sömürgeci burjuvazi, bu yönde sömürsünü daha da arttırmak, politik olarak da toplumun daha derinliklerine nüfus etmek

istemektedir.

Burjuvazinin bu genel amaçının çerçevesi içinde, sosyaldemokratlarla tekelci burjuvazinin, "GAP" ile yaratılacak potansiyel için alternatif kullanımlar biçimleri arasında, sömürgeci ilişkilerin temel niteliği açısından bir fark olmamakla beraber toprak dağılımı, tarımsal kaynakların kullanımı, doğrudan üreticilerin örgütlenmesi, çıkarları ve dolayısıyla sınıf mücadelesinin biçimi, seyri ve bunların ulusal ve toplumsal mücadeleye etkileri açısından bazı farklılıklar içermektedir. Ancak biz, bugün yürürlükte olması nedeniyle, çözümlemelerimizi daha çok sömürgeci tekelci burjuvazinin has plan ve uygulamaları üzerinde yoğunlaştıracamız.

Sömürgeci tekelci burjuvazinin, uluslararası emperyalist finans kuruluşlarıyla görüş ve çalışmaları içinde, 1980'de, Türkiye'de yürürlüğe koyduğu "24 Ocak Kararları"yla Türkiye ekonomisinde başlattığı ve faşist diktatörlük sayesinde günümüze dek pervasızca sürdürdüğü "Ekonomik İstikrar Tedbirleri"nin önemli bir hedefi de tarımın sanayi ile entegrasyonunu sağlamak; tarımdan sanayiyeye kaynak aktarmaktır. Tekelci sermaye, bu amacına onbinlerce orta ve özellikle küçük tarım işletmesinin iflası ve tasfiyesi pahasına tarımda kapitalizmi geliştirmek suretiyle varmak istiyordu. Bu nedenle "24. Ocak Kararları", tarımsal kredilerin önemli ölçüde kullanılmasını, devlet sübvansiyonlarının kaldırılmasını; gübre, ilaç, yem vb. tarımsal işletme giderlerinin fiyatlarına bükümlü zam yapılmasını; tarımsal ürünlerin taban fiyatlarını düşük tutulmasını öngören "tedbirler" içeriyor. Bu "tedbirler"den oluşan politika, seçim dönemlerinde uygulanan özel politikalar haric, günümüze dek aksaksız sürdürüldü, sürdürülüyor. Sözkonusu politika sonucu büyük tarım işletmeleri ayakta kalmaya başarken, bunlar lehine, onbinlerce orta ve özellikle küçük işletme tasfiye oldu, olmaktadır. Bu süre içinde, özellikle Kürdistan'da, toprak temerküzü daha da hız kazanırken; sanayi ile entegrasyon

yonu daha rahat sağlayacak modern büyük çiftliklerin oluşması için koşullar alabildiğine olgunlaşmıştır.

Diğer taraftan gerek yukarıda belirtilen uygulamalar ve gerekse parasal tedbirlerle kesilen iç talep sonucu düşük fiyatlarla sağlanan tarımsal ürünlerin ihracatı sayesinde sağlanan fonlarla dış borç yükünün ve döviz darboğazınının yaratıldığı buhalem aşıl-maya çalışıldı, çalışılmıyor.

Bu politika ile benimsenen ve içine girilen ekonomik yönelim ve bu temelde sağlanan gelişmeler, emperyalist finans kuruluşlarının ve tekellerin, uluslararası ekonomik işbölümünde Türkiye için öngördüğü misyonuna tamı tamına uygundur.

TEKELCİ SERMAYENİN TARIM İÇİN ÖNGÖRDÜĞÜ POLİTİKANIN AYNASI: "GAP" YÖRESİ

Yukarıda iana hatlarıyla açıklanan politikanın açık belirtileri "GAP" yöresinde boy vermeye başlamıştır. Bir çok orta ve küçük işletmenin iflas ederek tasfiye olması, yörede zaten hayli yüksek olan toprak temerküzünü daha da hızlandırmıştır. Çok sayıda yerli ve yabancı holdingin yörede, önemli oranda, toprak satın aldığı bilinmektedir. Özal hükümeti, 1984'te çıkardığı bir yasa ile, 1977'de Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen Toprak ve Tarım Reformu Yasası daha yürürlükte iken pilot bölge seçilen Urfa'da, özel kişilerden kamulaştırılan 1,7 milyon dönüm toprağı, eski sahiplerine geri vermeyi kararlaştırmıştır.

Bütün uygulamalar, iktidarın, yörede hayli yüksek olan toprak dağılımındaki dengesizliği bir toprak reformu ile gidererek, kooperatifleşmeye dayalı bir tarım reformuyla da modern tarıma geçişi sağlamak yerine, aksine "GAP" ile küçük üreticiliği büyük çapta tasfiye edip Latin Amerika'daki "Plantasyonlara" benzeyen büyük ve modern tarım işletmeleri yaratarak, yöreyi devlet eliyle sağlanan "GAP" nimetleriyle beraber bu "plantasyonlara" teslim etmeyi amaçladığını ortaya koyuyor.

Bizzat Özal'ın bu yoldaki açıklamaları ve sözkonusu projenin yaratacağı "nimetleri" tanıtmak üzere yerli ve yabancı holdinglerin temsilcileri için düzenlenen özel gezi programları bu düşünceleri pekiştiriyor.

"GAP" Kürt Ulusal Sorununun Panzehiri" Olabilir mi?

Burjuva politikacılarınca İddia edildiği gibi burjuvazinin su veya bu kanadının "GAP" ile ilgili plan ve uygulamalarının şöyle veya böyle bir çerçeve içinde, "bölgenin geri kalmışlığı" giderilecek "bölücülerin", gerçek ifadesiyle Kürdistan ulusal demokratik hareketinin ortadan kaldırılması sözkonusu olabilir mi? Bu iddia gülünçtür; çünkü sömürgeci ilişkilerin bir sonucu olarak ortaya çıkan "geri kalmışlığı", aynı ilişkiler korunarak giderilmesi mümkün olmadığı gibi, sömürgeciliğin doğasına da aykırıdır. Bu bir yana, Kürt ulusal sorunu sadece ekonomik bir sorun değil, bu sorunla diyalektik bir bağ içinde, aynı zamanda politik bir sorundur.

Eğer İddia edildiği gibi "ulusal sorun", "bölgesel geri kalmışlık" ve "sanayileşmemenin" ortadan kaldırılmasıyla giderilebilseydi, Bask sorunu gibi bir ulusal sorunun olmaması gerekirdi. Çünkü Bask ülkesinde, İspanya'ya göre sanayileşme düzeyi çok daha yüksek ve dolayısıyla ekonomik yapı çok daha güçlüdür.

Bu nedenle Kürt ulusal sorunu ancak ulusal demokratik güçlerin sömürgeci boyunduruğu kaldırması ve Kürt ulusu kendi kaderini özgürce tayin edebileceği bir ortama kavuştuğu zaman, hem ekonomik hem de politik olarak gerçek bir çözüme kavuşabilir. Böyle bir çözüm de, sorunun doğası gereği esas olarak ancak Kürdistan ulusal demokratik güçlerinin kendi öz mücadeleleriyle gerçekleştirilebilir.

Türkiye sorununu önemli bir kesiminin de yıllardır Kürt ulusal sorunu, sömürgeci-sömürgeci ilişkilerinden kaynaklanan bir sorun olarak görmek yerine, kaba ekonomist bir görüş ile sorunu, "kapitalizmin eşitsiz gelişme yasasından kaynaklanan bir ekonomik ve sosyal geri kalmışlık"

sorununa indirgediğini ve buna göre çözümler önerdiğini biliyoruz. Ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin gelişmesi sonucu, günümüzde bu çevreler de görüşlerini biraz daha değiştirecek; temelde sömürgeci ilişkileri muhafaza eden, "Misakı Milli şartları çerçevesinde, Kürtlerin varlığını savunma"ya dönüştürmüşlerdir. Yukarıda belirttiğimiz gibi, bu görüş de, sorunun gerçek bir çözümü olmaktan uzaktır ve gelinen bu koşullarda burjuvazinin de giderek kabul etmeye yanaşabileceği bir çözümdür.

Konumuza dönersek, sömürgeci burjuvazi "GAP" ile Kürdistan üzerindeki sömür ve denetimi arttıracaktır; ancak bu proje, burjuvazinin iradesine rağmen, nesnel olarak, üretici güçlerin önemli oranda gelişmesine de neden olacaktır. Ve mücadelelerimiz açısından anlamlı olan da budur. GAP, tarımda kapitalizmi daha da geliştirerek ücretli emek kullanımını büyük oranda arttıracak, bölgede tarımda dayalı sanayinin daha bir gelişmesine neden olacaktır. Böylece Kürdistan'da emek sermaye ilişkisi daha da derinleşip netleşecektir, Kürdistan işçi sınıfı hem nicele hem de nitel olarak daha bir serpilip gelsecektir.

Bütün bunlar, sömürgeci burjuvazinin beklentilerinin aksine, Kürdistan'ın Türkiye ile "top-

Devamı S.11'de

DİPNOTLAR:

(x) Doç. Dr. Sadi ARAL, Doç. DR.Ersay CANKÜYER,

Kars İli ve Doğu Anadolu Bölgesi Hayvancılığını Üretim, Pazarlama ve Örgütlenme sorunları.(16-17 Ağustos. 1979 tarihlerinde yapılan "Doğu Anadolu Bölgesi Ara Hayvancılık Kongresi"ne sunulan tebliğ).

(xx) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı.

D.S.İ. Genel Müdürlüğü, E-tüd ve Plan Da. Başk., Güneydoğu Anadolu Projesi, S.VII-5,1980.

Helin (Yuvacık):

İki Seçim, Bir Tavır

Hêlin, Xasamdin dağının eteği-
ne kurulu Pasur'a (Diyarbakır'ın
Kulp İlçesi) bağlı küçük bir
köydür. Eski bir Ermeni yerleşim
yeri olan Hêlin, önünde de-
ğirmen dönecek kadar gür su
kaynaklarının başına kurulu; boğ
ceviz, dut ve diğer bazı meyva
ağaçlarının da yer aldığı, küçük
tarlacılardan ve bu tarlaların
üst tarafında kurulan 20-25 ha-
neli bir köydür. Halk geçimini
hayvancılık, küçük bütçetçiliği, tü-
tünüçlük ve balıkçılıkla sağlar.

Özalin "çağ atlayan" Türkiye'
sinin en az "bir çağ" gerisinde
kalan bir köydür Helin. Köyün
ilçeyle servis yolu düzeyinde da-
hî bağlantısı yoktur. Tüm gereksinimler
4,5-5 saatlik dar patika
yollardan katırlarla sağlanır.
Yaz-kış, bütün hastalar ilkel yön-
temlerle yapılan tedaviler veya
sarılarla taşınarak hastahanelere
ulaştırılmaya çalışılır. Okul yok.
Elektrik zaten yok. "Terörist-
leri haber vermek için" muhtara
verilen telsiz ve bir iki radyo dış-
arı dışında 20. yüzyıldan başka iz
yok.

Bu köy de diğer civar köyler
gibi, yol için, okul için, elektirik
için, ebe için yıllardır yetki-
li makamlara dilekçe verip du-
rurlar. Ancak bu güne kadar
bunlardan hiçbirisine de yanıt
alamadılar. Kanun kaçaklarının,
"teröristleri" aramak amacıyla
gelen kolluk kuvvetleri ve seçim-
den seçime gelen politikacılar
dışında köyü ne arayan olur, ne
de hatırlayıp soran.

Hal böyle sürüp giderken, refe-
randum gelip dayandı. ANAP muhtara
haber gönderip görüştü, köye adam
gönderdi, "Hayır" oyu verilirse köy-
lerinin "çağ atlayıp" tüm sorun-
larını çözüleceği vaadedildi. Di-
ğer partiler de bundan geri kal-
madılar. İktidara geldiklerinde
köylerine öncelik taşıyıp tüm
sorunlarının çözüleceği vaade-
dildi.

Ancak köylüler bu kez kandı-

rlamadılar; referandumda
"evet" ya da "hayır" oylarının
yokluğunu; köylerinin sorunlarının
çözüleceği düşüncesiyle, birlik olup
iptal oyu kullandılar. Bu kez de
karakol komutanı muhtarın yakasına
yapıştı. Karakolda sorgulamalar baş-
ladı. Komutan, kendî tespiti olan
yanıtlarının doğrulanması için
muhtarın 3 gün karakolda tutul-
masını istedi. "Siz devlete karşı
olduğunuz için iptal oyu kullandınız",
"Siz DDKD'yi olduğunuz için
iptal oyu kullandınız", "Devlet
sizin her türlü ihtiyaçlarınızı karşı-
lamıyor, siz yine de ona karşı-
sınız", "Siz satılmıyorsunuz",
"Hepiniz vatan hainisiniz" denil-
di. Durum ilçe seçim kurulu
başkanı tarafından da olaya el
koydu, yapılabilecek yasal bir
işlem olmadıktan sonra muhtar salı-
verildi.

Akabinde heptimizin bildiği
gibi genel seçimler geldi dayandı.
Bu kez de köye ANAP tarafın-
dan yeni haberler gönderildi,
vaatler unutulup tehditler savrul-
maya başlandı: "Siz referandumda
iptal oyu kullandınız, bu kez
bizim partiye oy vermeniz başınıza
geleceklerden sizler sorumlusunuz",
"zaten devletin size karşımasını
biz sağladık, ama bu kez istediği-

miç olmazsa günah bizden gitti".
Diğer partiler de boş durmayıp
oy almak için çeşitli vaatler
yağdırmaya devam ettiler.
Köylüler toplanıp, genel seçim-
ler için de iptal oyu kullanma
kararına vardılar. Seçim günü
sandık başkanları oarak köye
giden öğretmen de dahil hep be-
raber iptal oyu kullandılar. Kara-
kol komutanı tekrar muhtarın
bağınca çağırdı. Muhtar ise a-
maçlarının köylerini seçimden
seçime hatırlayan partileri ve
yetkilileri protesto etmek için
anlatmaya çalıştı. Muhtar serbest
bırakıldı.

Yıllardır ülkemizin genelinde
süre gelen baskılara, bakımsızlığa,
kendî kaderine terk edilmişliğe
Hêlinliler değişik bir yöntemle
karşıtlık veriyorlar. Bu tavır
dahi sömürgeci güçleri ürktü-
meye yetiyor, köylülere daha fazla
baskı yapılmaya başlanmıyor.
Hêlin'le ortaya konan gerçek,
insanlarımızın kendi sorun-
larının çözümü için yeni arayış-
lar içerisinden olduklarını göster-
iyor. Ayrıca bu olay, ulusal de-
mokratik güçlere; çok karmaşık
çelişkilerin var olduğu ülkemizde,
doğru politik perspektiflerle
çözüm götürülebilirdiği taktirde
büyük potansiyellerin harekete
geçirilebileceği gerçeğini bir kez
daha gösteriyor. Bu da ülke ger-
çeğini kavramakla, baskıların
gerikalmışlığını bakımsızlığın es-
sas nedenini kavratıp bilince çı-
karmaya olasıdır.

S. ANDOKI

DÜZELTME

Geçen sayımızın 11. sayfa, 3. tir. İbarinin doğrusu, "...için
sütun, 4. paragraf, 16. satırında
bir dizgi hatası meydana gelmiş-
tir. Sözkonusu satırdaki "...için
yolunu seçmesi" şeklindeki ibare
bir kelime eksiği ile geçmiş-

tir. İbarinin doğrusu, "...için
mücadele yolunu seçmesi," şek-
linde dir.

Düzeltilir, okuyucularımızdan
üzür dileriz.

Pêşeng Redaksiyonu

Açlık Ve Yoksulluk Doğru Seçimin...

Başarısı :S. 1'de seçim sistemi ve sonuçlar hiç de halkın ANAP'a inancının, onun ekonomi-politikasına desteğin bir sonucu gibi değerlendirilemez. Her şeyden önce seçimler, faşist diktatörlük koşullarında, polis ve jandarma baskısı altında yapıldı. Kürdistan'da ise sömürge valisinin güdümünde büyük terör sürüyordu. Komünistler, sosyalistler ve diğer sol güçler yasak altındaydılar. Radyo ve TV gibi önemli propaganda araçları tamamıyla ANAP için çalıştı. Burjuva muhalefet partileri halkın köklü istemlerini dile getirmedikleri uysal bir muhalefeti tercih ettikleri halde, kendilerine propaganda ve örgütlenme süre ve olanakları tanımadı.

Bunun yanında ANAP, hükümet olanın olanaklarını kullanarak, halkın vergilerinden oluşan devlet mallyesini, rüşvet, göz boyama ve oy satınalma yolunda kullandı, işsizlere, gecekonduculara, kırsal kesimdeki yoksullara bol keseden vaatler verdi. Bütün bunlara rağmen ANAP seçmen oyunun ancak %36'sını alabildi.

Ama diktatörlük koşullarında ki çifte barajlı seçim yasağı %36'lık oyla ANAP'a 2/3 oranında milletvekili çıkardı. Bu ANAP'ın zaferini değil, seçimin anti-demokratikliğini gösterdi.

Seçimlerde ortaya çıkan %64'lük muhalefet oyları, halkın yukarıda sayılan koşullara rağmen diktatörlüğe karşı çıkışının göstergesidir. Fakat buna rağmen halkın tercihi doğru bir yönde yaptığını söylemenin olanacağı yok. Bu da halkın kendi gerçek iradesini yansıtabilecek olanak ve örgütlülüğün yoksun olduğunu kanıtıdır. Seçmenin çoğunluğunun doğru tercih yapabilmesi için salt baskı, zorbalık, sömürü işsizlik v.b. ağır yaşam koşulları yeterli olmuyor. Halkın bu ağır yaşam koşullarının nedenlerini ve ondan kurtulmanın yolunu seçebilecek örgütlülük, olanak ve bilin-

ce sahip olması gerekir. Oysa Türkiye'nin diktatörlük koşullarında komünistlerin, sosyalistlerin ve diğer sol güçlerin yasak altında, halkın kendi örgütlerinden yoksun, Kürt halkının kendi iradesini özgürce belirleme olanaklarından yoksun. Bu koşullarda seçmen tepkisini bir ölçüde dile getirmesine rağmen, gerçek irade ve istemini yansıtmamıştır. Bu da seçim sonuçlarının halkın iffah olmasına bağlanmanın saçmalığını gösterir.

Seçim sonucunda burjuva sağ partilerinin çoğunluğu almış olmalarının da seçmenin sağda ıstıkrar aradığına değil, yukarıda saydığımız koşullara bağlamak gerekir. Hatta seçim boyunca ortaya çıkan iki durum, seçmenin sola, komünistler ve "bölücü-

ler"e öyle sandığı gibi önyargılarla dolu olmadığını gösterir. Birincisi, Ecevit'in bütün jurnalemelelerine, kendi dışındaki solu ve bölücülere barındırıyor demesine rağmen, seçmen, SHP'ye oy vermiştir. Ecevit'in bu jurnalleri, SHP oyunu olumsuz yönde etkilememiştir. İkincisi TKP ile TİP Genel Sekreterlerinin Türkiye'ye dönüşleri olayında başta Tercuman gazetesi olmak üzere kimi sağ çevreler özallı ypratmayı, oy sayısını düşürmeyi denemişlerdir. Fakat bu olay da ANAP'ın oyunu olumsuz yönde değil olumlu yönde etkilemiştir. Demek ki halk sofra kuşkuyla bakmamış ama solu kendisiyle bütünleşmiş olarak gördüğü için tercihi oraya yöneltmemiştir.

70 YILLIK SOSYALİZM

Başarısı: S. 5'te

şahsında yaşayan sosyalizmi karalamak için kapitalist dünyanın savunucularının başvurmadığı araç ve yol kalmadı. Ancak sosyalizm bir kez daha, yanlışları, zaafı ve hastalıkları cekinmeden açıklama, bunlardan gelecek için dersler edinme, insanlığın mutluluğu için daha çok çaba ve sorunları mutlak çözüme gayretli gibi üstünüklerini tartışma-sızca ortaya koydu.

Sovyetlerdeki yeniden yapılanma sürecini yalnız Sovyetlerle sınırlı tutmamak gerekir. Başlayan bu süreçle aynı zamanda dünya komünist hareketinin, demokrasi güçlerinin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin ufukları genişliyor, yeni perspektifler kazanıyor. Kendisine Marksist-Leninist diyen her birey, örgüt ve parti, insanlığın geleceğini önemli oranda etkileyecek bu sü-

reci desteklemeli. Elbette yeniden söylenen yapılanlara eleştirci bir mantıkla ve bilimsel bir titizlikle yaklaşılmalı, olup bitenlerin bilimsel sosyalizme dayanıp dayanmadığı değerlendirilmelidir.

Yeniden yapılanmanın Sovyet toplumu için su ve hava kadar gerekli olduğu nasıl bir gerçekse yenileşme sürecinin kendisiyle birlikte yeni tartışmalarda getireceği aynı şekilde bir gerçek. Bilindiği gibi yeniden yapılanmanın bugün bir devrim olarak nitelendirilmesi, kendisiyle birlikte sosyalist toplumun komünizme varma aşamasında yeniden iç devrimlerle karşılaşp karşılaşmayacağı tartışması her halde bundan böyle Marksist-Leninistlerin tartışma gündemi-ne girecektir.

Gorbaçov - Reagan Zirvesi

Baştarafı: S. 12'de ve bu nedenle NATO içinde ikinci büyük orduyu besliyorlar. Türk rejimi ile onun boyalı başını, "fırsat bu fırsat" anlayışıyla hareket ediyor. Kırılı emellerine ulaşmak için çok yönlü oynuyorlar.

Faşist diktatörlük, bir yandan

ordusunu en modern silahlarla donatmak, diğer yandan "Sovyet tehdidi" bahanesiyle (dolaylı da olsa) nükleer silahlara sahip olmak istiyor. Türkiye'deki faşist diktatörlük bölgede silah üstünlüğünü elde ederek, bölgedeki yayılmacı emellerini, uygun

JINA NÛ YAYINLARI

Çıkan Kitaplar:

- * 1925 Kürt Ayaklanması (Şeyh Saîd Hareketi), Prof.M.A. Hasretyan, Dr.K.M. Ahmad, M. Cıwan
- * RONAHİ (1942-1945 yılları arasında aylık olarak Kürtçe yayınlanan derginin tüm sayıları birarada)
- * Jyana Rewşenbiri û Siyasi Ya Kurdan (Di dawiya sedala 19-an û destpêka sedala 20-an de)-Kürmancca Dr.Cekê Cêli
- * Büyük Anayurt Savaşında Kürtler 1941-1945 H.M. Çetoev
- * Komara Demokratik A Kurdistan (Mahabad)-Kürmancca. Kerim Hüsami
- * Yüzyılımızın Başlarında Kürt Milliyetçiliği ve Dr. Abdullâh Cevdet, Malmısanj
- * Roja Nû (1943-1946 yılları arasında haftalık olarak Kürtçe yayınlanan derginin tüm sayıları bir arada)
- * Dengê Xêzikan (Karikatür kitabı), Mamoste
- * Images Du Kurdistan de Turquie (Kürdistan'a ilişkin resim albümü), Şuayip Adig
- * Anılarım, Soranca, Kerim Hüsami
- * Hesir û Baran, Kürmancca, Bavê Nazê
- * Zazaca - Türkçe Sözlük, Malmısanj
- * Agire Sınema Amude, Kürmancca, M. Ahmedê Nami

ISTEME ADRESİ:
Jina Nû Förlaget
Post Box 240 12
750 24 UPPSALA
SWEDEN

Postgiro: 50 37 99-9

bir fırsatta Ege ve Irak Kürdistanındaki emellerini gerçekleştirme, isteklerini bölge halklarına kabul ettirme amacı peşindedir. "Sovyet tehdidi" (!) propogandaları dikkatleri yanlış noktalara çekmek için yapıyor. Çünkü kendisi de iyi biliyor ki Sovyetler Birliği gibi "süper" bir güç için istediği (ne nükleer ne de konvansiyonel) silahların caydırıcılık gücü yok. Buna karşılık bu tüm bölgedeki güçler için bir felakettir.

Türkiye, belirtilen amaçma ulaşmak için yeni nükleer yükümlülükler kabul edecektir. Bu yükümlülüğün modernize edilen taktik nükleer Lance-2 füzeleri veya nükleer taşıyıcı uçaklar olması fark etmez.

Tırnağından dışlerine dek modernize edilmek istenen Türk ordusu, Kürdistan halkına ve onun politik güçlerine zarar verirken, Doğu-Batı ilişkilerinin yumuşama ve silahsızlanma sürecine girmesi ona karşı savaşımı güçlendirecektir.

M. Gorbaçov ve R. Reagan zirvesinden hemen sonra Doğu Batı ilişkilerinde bir yumuşama ve silahsızlanma sürecinin buharından söz edilmesi erkendir, ama böyle bir buharın Kürt ulusunun bağımsızlık ve özgürlük davasını güçlendireceğini şimdiden söyleyebiliriz. Bu nedenle ulusal demokratik güçlerin görevi; bu sürecin her yönüne güçlenmesi için çalışmaktır.

GAP

Baştarafı: S. 8'de ulusal ve kültürel bütünleşmesi"ni değil, aksine ulusal kurtuluşun sınıfsal temellerini, emekçiler lehine, güçlendirerek sağlamlaştıracak ve ulusal kurtuluşu toplumsal kurtuluşla birlikte gerçekleştirmesinin olanaklarını önemi oranda arttıracaktır.

PPKK ve KUK-SE

Baştarafı: S. 2'de PPKK ve KUK-SE'nin birlik çağrısını, hem de bu birliğin kamuoyunda uyandırdığı olumlu yankıyı iyi değerlendirmek gereğiyle karşı karşıyadırlar.

Gorbaçov - Reagan Zirvesi

R. BİRCEM

Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri, M. Gorbaçov ile ABD Başkanı R. Reagan arasında Kasım'ın üçüncü haftasında Washington'da yapılan zirve görüşmeleri başlamıştı. İki lider, orta menzilli füzelerin imhasına ilişkin Orta Menzilli Nükleer Silahların Yok edilmesi Anlaşmasını (INF) imzaladılar.

SSCB ile ABD arasında yapılan anlaşmaları "tarihsel" olarak nitelerek bir alışkanlık haline gelmiştir. Ama bu sefer, gerçekten de INF anlaşması tarihsel bir öneme sahip. Çünkü gerçek silahsızlanma, daha doğru bir deyişle nükleer silahların yok edilmesi INF anlaşmasıyla başlıyor. Bu nedenle de, INF anlaşmasının içeriğini açıklamakta yarar var.

INF Hangi Silahların İmhasını Öngörüyor?

INF anlaşması, iki 500 ile 1000 km, diğeri 1000 ile 5000 km menzilli iki nükleer füze kategorisinin tüm nükleer başlıklarıyla birlikte yok edilmesini öngörüyor. Bu tarihsel anlaşma, "çift sıfır çözüm" olarak da görülmelidir.

INF anlaşmasına göre Sovyetler Birliği belirtilen mesafedeki tüm SS nükleer silahlarını, ABD ise Batı Avrupa'daki Cruise ve Pershing-1A ve 2 füzelerini sükküp imha edeceklerdir, Sovyetler Birliği 680, ABD ise 420 füze yok edecek.

Bu anlaşmanın diğer bir özelliği de, "yerinde denetim" ile ilgili. "Yerinde denetim" kimsenin ummadığı bir biçimde gerçekleşti. Sovyetler Birliği ve ABD ilk üç yılda karşılıklı olarak yılda 20 defa nükleer tesis ve fabrikaları denetleyebilecek. Sonraki beşer yıllık dönemlerde ise yılda denetim sayısının 15 ve 10'a inmesi öngörülüyor. Füzelelerin imhası, ya havaya fırlatılmaya ya da özel yakma depolarında yakılması suretiyle düşü-

nülüyor. İmha işlemlerinin başarıya gözetilmesi taahhüt edilmiştir.

Zirvenin hemen arkasından, füzeleerin yerleştirildiği NATO ve Varşova Paktı üyesi devletlerin yerinde denetlemeyi onaylamamış INF anlaşmasının ABD Kongresi'nde olağanüstü bir gelişme olmazsa, onaylanma şansını güçlendirmiştir. Yüksek Sovyet Prezidyomunun anlaşmayı imzalaması kuşku götürmez. Dolayısıyla INF anlaşmasının gerçekleştirilmesini kesin gözüyle bakmak gerekir.

Zirvenin Diğer Sorunları

Zirvenin diğer önemli bir sonucu da, iki liderin uzun menzilli stratejik saldırı silahları üzerine sürdürülen görüşmelerde, 1988 yılının ilk yarısında yüzde 50 bir indirimle sonuçlandırma-

ya amaçlamalarıdır. Yine tarafların atom denemelerinin durdurulması, kimyasal silahların yasaklanması ve konvansiyonel silahların sınırlandırılması üzerine sürdürülen görüşmeleri hızlandırmış, dikkate değer.

Kimin karlı veya zararlı çıktığı tartışması fayda getirmiyor. INF anlaşması, Sovyetlerin olduğu gibi ABD'nin de çıkarına. ABD, tüm Sovyet orta menzilli füzelelerinin imha edilmesini ve SDI planının görüşmeler dışına tutmak istiyordu. Barış güçleri, Batı Avrupa hükümetleri üzerine sürekli baskı yapıyordu. Sovyetler, ABD'nin Batı Avrupa'daki füzelelerinin tehdidi altındaydı. Bu nedenle, Sovyetler Birliği, ABD'nin çok kısa bir süre içinde, Avrupa'da, topraklarına ulaşan orta menzilli füzelelerin kaldırılmasını mutlaka istiyordu. ABD'nin bu füzeleleri, "Avrupa ile sınırlı" bir nükleer savaşın esas gücü idi. Ekonomik nedenleri şimdilik ciddi nedenler arasında saymak erken, çünkü bu anlaşmanın silahlanma gi-

derlerini azaltıp azaltmayacağı kesin değil.

Sovyet ABD İlişkilerinde Yeni Bir Yumuşama Süreci Mi?

INF anlaşmasıyla nükleer silah stokunun yüzde 3'ü azalacak. Bu anlaşmanın önemini sayılar düzeyinde değerlendirmesi şüphesiz doğru olmaz. Psikolojik ve politik etkisinin de görülmesi gerekir. Kararıyla ilgili gibi, hayata geçirildiğinde, ABD ile Sovyetler Birliği ilişkileri, dolayısıyla Doğu-Batı ilişkileri yeni bir döneme, yeni bir yumuşama sürecine girebilir. Bu yumuşama dönemi, diğer silah sistemlerinin azaltılmasının ve bölgesel sorunların çözümünün yolunu açabilir, açmalıdır.

Silahlanma ve gerginlik yantılarının esas tedirginliğinin kaynağı budur. Bu "sahinler" INF anlaşmasını engelleyemediler, ama orta menzilli füzelelerin yerini doldurmak için NATO üyesi ülkelere yeni nükleer güc yüklemek istiyorlar. Sovyetlerin klasik silah üstünlüğüleri sürülerek nükleer taşıyıcı uçaklar ve taktik nükleer füzele yerleştirme peşinde. Bir el ile verilen, diğer el ile geri almak istiyorlar. Böylece bu, INF anlaşmasını etkisiz hale getirir. Dolayısıyla Doğu-Batı ilişkilerinde yeni bir yumuşama sürecine girmeyi ve biriken sorunların çözülmesini önleyebilir. Silahlanma giderlerini ve silah stokunu tekrar yükseltir.

Türk Sömürgeçlerinin Tutumu Ve Kürt Ulusal Hareketinin Görevi

INF ile başlamış olanaklılaşmış bu yeni dönemin baş düşmanları arasında Türkiye'deki faşist rejim de var. Türk sömürgeçleri yakın ve Orta-Doğu'da yayılmaya bir politika izliyorlar

Devamı S.11'de